

персонажів, стан природи, рослини, тварин і інші елементи кожного окремого твору живопису. Недарма великий вчитель К. Ушинський пов'язував використання картин для розвитку дитячого мовлення з використанням принципу наочності. Перевага живописних творів, на його думку, полягає в тому, що дитина вчиться тісно асоціювати слово з ідеєю образу, вчиться логічно і послідовно висловлювати свої думки, т. Е «Картина розвиває як розум, так і мову дитини».

Вартим уваги є думка А. Богуш, яка визначила шляхи і форми інтеграції зорової та мовної діяльності. Основним серед них є словесний малюнок, коли вчитель через сприйняття поетичного тексту, пейзажної лірики показує дітям приклад художнього опису явищ природи, об'єктів і об'єктів навколишнього середовища. Інший спосіб інтеграції візуального та словесного творчості полягає в тому, щоб прокоментувати те, що вихователь заохочує дітей висловлювати словами свій власний художній досвід, виражати думки, які були відображені в малюнках, картинах, репродукціях, побачених дітьми [3, с.52].

Сприйняття різних видів образотворчого мистецтва - театрів, фільмів, слайдів, змісту дитячих книг тощо - також може розглядатися в якості важливого інструменту для розвитку мови дитини. Це вплив посилюється тими почуттями, емоціями, переживаннями, які супроводжують сприйняття будь-якого виду мистецтва. У поєднанні з вмілим педагогічним впливом ці інструменти стають зразками літературної мови для дітей, які діти переходять до самостійної мовно - творчої діяльності, використовуваної в сюжетних іграх, ігрових інсценуваннях або дитячих концертах. Сприйняття картини, предмета, прикладного або музичного мистецтва завжди супроводжується репліками, обміном враженнями і питаннями, які виникають у учнів, і це абсолютно нормальна реакція, яка свідчить про дитину» [4, с.58].

Висновок: Таким чином, застосування інноваційних методів в освітньому процесі допомагають активізувати увагу дошкільників; сприяють комфортній атмосфері в колективі, та рівноправне спілкування між дітьми та вихователем; створюються ситуації успіху для дошкільників; головним є те, що діти в процесі застосування інноваційних методів можуть осмислити доцільність завдань, розуміти причини досягнень, або невдач.

Тому актуальність розвитку мовного потенціалу дошкільників шляхом залучення їх в художню атмосферу безперечна. В сучасних дошкільних установах педагоги можуть активно звертатися до художніх образів мистецтва, і навпаки, навчаючи дітей образотворчої діяльності орієнтуватися на живе, емоційне, творче спілкування з дітьми.

Література

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : [підручник] / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. К. : Видавничий дім «Слово», 2011. 544 с.
2. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти / А. М. Богуш. Х. : Вид-во «Ранок», 2011. 176 с.
3. Дитина : програма виховання дітей і навчання дітей від 3 до 7 років. К. : «Богдана», 1999. 327 с.
4. Дитина у дошкільні роки : комплексна додаткова освітня програма / [під ред. К. Л. Крутій]. Запоріжжя : Ліпс, 2011. 188 с.
5. Гавриш Н. В. Художнє слово і дитяче мовлення: Метод. Посібник для вихователів. -Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2011.-189 с.
6. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти: методичний посібник / за заг. ред. Т. В. Киричук, О. М. Кулик, Н. М. Шаповал. – Тернопіль: Мандрівець, 2016. – 272 с.
7. Трифонова О. С. Виховання звукової культури мовлення дітей середнього дошкільного віку. Монографія / О. С. Трифонова. – Одеса: СВД Черкасов, 2008. – 267 с.

УДК 373.31

В. Петелько,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

ВПЛИВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

THE INFLUENCE OF MUSIC ART ON THE DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS BY PRIMARY SCHOOL PUPILS

Анотація. У статті обґрунтовано та доведено позитивний вплив використання музичного мистецтва на формування soft skills молодших школярів. Нами визначені основні функції музичного мистецтва, прийоми роботи з учнями початкових класів, які ефективно впливають на розвиток м'яких навичок кожної дитини. Ми класифікували soft skills та довели, що музично-естетична діяльність створює чуттєву основу для особистісного становлення та розвитку.

Abstract. The article substantiates and proves the positive influence of the use of music on the formation of soft skills of primary school children. We have identified the main functions of the art of music, methods of working with primary school students, which effectively affect the development of soft skills of each child. We have classified soft skills and proved that musical and aesthetic activities create a sensory basis for personal formation and development.

Ключові слова: soft skills, учні початкової школи, музика, музичне мистецтво, музично-естетична діяльність.

Key words: soft skills, primary school students, music, musical art, musical-aesthetic activity.

Модернізація навколишнього суспільного простору потребує швидкої адаптації до змін, вироблення здатності працювати у мінливих умовах, творчо переосмислювати навколишню дійсність. Саме тому сьогодні гостро постає питання пов'язане із формуванням м'яких навичок (soft skills) у підростаючого покоління. Здатність працювати в команді, відстоювати свою позицію, продукувати креативні ідеї, бути в епіцентрі подій є визначальними для особистості XXI століття. Формувати soft skills доречно ще з молодшого шкільного віку, адже, вливаючись у новий колектив першокласників, ці навички є визначальними у тому, наскільки дитина швидко адаптується та утвердиться у класі, зможе досягти успіху. У педагогічному арсеналі вчителя є доволі багато шляхів формування soft skills в учнів початкової школи, проте один із ефективних – це використання музичного мистецтва. Адже музика є багатограним явищем, вона містить досвід минулих поколінь, емоції, переживання, сподівання на краще майбутнє, що є основою будь-яких soft skills.

Питаннями формування soft skills у молодших школярів займалися Т. Алексеєнко, О. Безпалько, М. Галагузова, Н. Гишко, О. Демченко, І. Зверєва, А. Капська, Л. Коваль, О. Кононко, Л. Міщик, Л. Новікова, А. Рижанова, Л. Штефан та інші. Особливості формування світогляду учнів початкової школи, навчання та виховання їх засобами музичного мистецтва висвітлювали у своїх працях Н. Вертлугіна, К. Дубровська, К. Завалко, А. Зиміна, О. Кульчицька, В. Бриліна, С. Садовенко та ін.

Мета статті – визначити ефективність музичного мистецтва на формування soft skills молодших школярів.

У Гарвардському та Стенфордському університетах проводилося дослідження, яке визначило, що лише 15% кар'єрного успіху особистості забезпечує рівень її професійних навичок, тоді як 85% – це «м'які» навички (soft skills). М'які навички – це вміння, які людина набуває протягом всього життя, до них належать здатність працювати в команді, відстоювати свою думку, комунікувати, продукувати креативні ідеї, раціонально використовувати свій час тощо [8]. Також soft skills охоплює «емоційний інтелект особистості, який являє собою здатність розуміти, керувати своїми емоціями, ідентифікувати емоції інших і управляти ними. Основні навички емоційного інтелекту: самосприйняття, управління собою, соціальне сприйняття, управління відносинами. Саме тому на уроках музичного мистецтва дитина має прагнути до гармонії психофізичного та духовного ества. Вдосконалюючи свою природу, дитина досягає найвищої духовності душі» [7, с. 22].

«Музичне мистецтво, на нашу думку, є ефективним засобом формування м'яких навичок молодших школярів, адже воно виступає однією з форм суспільної свідомості, складовою духовної культури людства, специфічним родом практично-духовного освоєння світу, результатом якого стає відображення дійсності у художньо-звукових образах» [6, с.52]. Музиці притаманні різні соціокультурні функції, які сприяють формуванню soft skills:

- гедоністична функція – обумовлюється здатністю музики приносити насолоду слухачам;
- експресивна функція – стимулюється природною потребою людини в зовнішньому вираженні сильних емоцій та почуттів;
- комунікативна функція базується на знаковому використанні звукових форм, що дає підстави вважати музику «особливою мовою»;
- пізнавальна функція пов'язана із природним потягом людини до нової інформації, нового досвіду, формує стійкі мотиви пізнавальної діяльності;
- духовно-катарсична функція ґрунтується на можливості викликати могутні емоційні потрясіння, які обумовлюють ефект духовного очищення [6, с.53].

Емоційний фон особистості, власні емоції та переживання відіграють важливу роль у формуванні м'яких навичок. Музика виступає активним засобом пізнання себе, допомагає зрозуміти свій внутрішній світ. Музичне мистецтво впливає на формування вищих почуттів дитини, тим самим воно виконує емоційно-естетичний вплив на особистість. Психологи не випадково підкреслюють природу музики, яка здатна народжувати у дитини складний світ переживань і почуттів (Л. Виготський). Найрезультативнішою формою впливу музики на дитину є світоглядна. Сприймаючи музику, вихованці переймаються не тільки емоцією та шукають насолоду. Музика активно впливає на моральність дитини, виховує культуру почуттів [9, с. 206].

Музично-естетична діяльність учнів розглядається як цілісна система, в якій всі види музичної діяльності у поєднанні їх змістового, мотиваційного та операційного моментів спрямовані на розвиток і виховання звукообразності музичного сприймання, мислення, уяви, фантазії, творчої активності, ініціативності, сприйнятливості до краси музичного мистецтва, а через неї до краси людських почуттів і відношень, спрямованості на збереження і творення краси в житті [1, с.22].

Музичне мистецтво передбачає також виконавську діяльність, адже у співі реалізуються музичні потреби дитини, бо знайомі й улюблені пісні вона може виконувати за своїм бажанням у будь-який час. У процесі розвитку учня відбувається формування мислення, накопичення нових уявлень і розвитку мовлення – ускладнюються його емоційні переживання, зростає інтерес до змісту музики. Текст пісень допомагає осмислити їх зміст. Спів тісно взаємопов'язаний із загальним розвитком дитини і формуванням її особистісних якостей. Діти, сприймаючи характер музичного твору в єдності зі словом, глибше підходять до розуміння образу. Спів не тільки впливає на дітей, але і дає їм можливість висловити свої почуття, що є частиною м'яких навичок.

«У співі розвиваються естетичні та моральні уявлення, активізуються розумові здібності, спів позитивно впливає на фізичний розвиток дітей. Формування музичних здібностей нерозривно пов'язане з розумовими процесами. Спів поліпшує мовлення дітей. Співаючи, діти протяжно вимовляють слова, а це формує в них чітку вимову, сприяє розвитку правильного чіткого мовлення. Крім того, слова в пісні підпорядковані певному ритму, що також допомагає вимові важких звуків і складів. Діти набагато легше запам'ятовують і відтворюють мелодії пісень, а не окремі слова і тексти. Вплив співу на моральну сферу виражається у двох аспектах. З одного боку, у піснях передано певний зміст, ставлення до нього; з іншого – спів породжує здатність переживати настрій, емоції та душевний стан іншої людини. Емоції потрібно виражати, а не тримати в собі. Якщо не виражати емоцію, то її сила (енергія) зростає. Всі наші рішення – це результат наших емоцій» [3, с.75].

«Музика сприймається слуховим рецептором, впливає на загальний стан усього організму дитини, викликає реакції пов'язані зі зміною кровообігу, дихання. Якщо встановити механізм впливу музики на організм, то можна викликати або послабити збудження. Вміле використання мелодійного, ритмічного та інших компонентів музики допомагає і формує особистість дитини під

час роботи і при відпочинку. Через те, що музика захоплює такі ранні сфери психіки людини як сенсорика, моторика, емоції тощо, вплив музики на психічний розвиток людини в цілому дуже суттєвий (творчість, духовність, розум). А в зв'язку з тим, що музичні здібності мають емоційно-рухову природу, вони проявляються дуже рано, саме в дошкільному дитинстві, і становлять «фундамент» для психічного розвитку дитини» [3, с.76].

Музика в повсякденному житті учнів початкової школи об'єднує в собі всі форми музичної діяльності, які реалізуються в освітньому процесі (уроки, ігри, розваги, свята, позаурочні заходи тощо) [4, с.35]. В іграх, на прогулянках, під час самостійної художньої діяльності діти за власною ініціативою можуть співати пісні, водити хороводи, слухати грамзапис музичних творів для учнів, підбирати найпростіші мелодії на дитячих музичних інструментах. Музичну діяльність дітей у побуті відрізняє самостійність, ініціативність, прагнення зробити щось своє. Отже, в учнів початкової школи насамперед потрібно виховувати самостійність й ініціативу у використанні знайомих пісень, танців у різних умовах (в іграх, на прогулянках, у самостійній художній діяльності тощо), у музично-дидактичних іграх розвивати мелодійний слух, почуття ритму, музично-сенсорні здібності, розширяти коло музичних вражень слуханням музичних творів у грамзапису і сприяти тому, щоб діти відтворювали їх у сюжетно-рольових іграх [1, с.21].

Музичне мистецтво впливає на формування soft skills учнів початкової школи, адже передбачає:

- розвиток емоційної сфери дитини, естетичних емоцій і почуттів (святково, дзвінко, блискуче, яскраво, променисто, переможно, величаво, величний, захоплено, гордо, стримано, серйозно, широко, монументально, піднесено, ласкаво, привітно, благородно, довірливо), накопичення життєвого досвіду та музичного, всебічний розвиток здібностей, що в сукупності дозволить переживати і усвідомлювати все, що відбувається навкруги;
- виховання музичного інтересу, потягу до музики, пізнавальної активності, емоційної виразності;
- формування критичного смаку;
- виховання цілісності сприйняття музичних образів і творів,
- заохочення дітей до різних видів творчості, зокрема, музичної;
- підготовка учнів до режиму навчання (уважність, відповідальність, навантаження, пізнавальна активність) [9, с. 204].

Таким чином, формування м'яких навичок (soft skills) молодших школярів засобами музичного мистецтва досить багатогранний процес, який базується на внутрішньому сприйнятті прекрасного, інтелектуальному збагаченню та розвитку особистості в цілому. Через музику дитина пізнає красу мелодії та слова, вчиться сама створювати прекрасне у світі. Обговорення музичних творів дозволяє учням комунікувати на високі, духовні теми, підбираючи відповідну лексику. Виконуючи пісню колективно, діти вчать слухати один одного, працювати в команді тощо. Отже, формування soft skills засобами музичного мистецтва є ефективним процесом та сприяє успішному становленню особистості молодшого школяра.

Література

1. Аристова Л. Естетичне ставлення до мистецтва : теоретичні підходи / Л.Аристова // Мистецтво та освіта, 2007. – №3. – С.18-22.
2. Барановська І. Театр ляльок у початковій школі: навчально-методичний посібник / І. Барановська. – Вінниця, 2015. – 170 с.
3. Выготский Л.С. Психология искусств / Л.С. Выготский. – М. : Педагогика, 1987. – 344 с.
4. Гусленко І. Ю. Естетичне виховання в загальному процесі гуманізації та гуманітаризації освіти / І. Ю. Гусленко // Духовність особистості. – 2011. – Вип.5. – С. 34-38.
5. Демченко О.П. Підготовка майбутніх творчих педагогів обдарованих дітей у контексті євроінтеграції / О.П. Демченко // Молодий вчений. – 2019. – № 5.2 (69.2), травень. – С. 47-52.
6. Дікуша О. С. Як вчити дітей розуміти класичну музику засобами творчих вправ / О. С. Дікуша // Обдарована дитина. – 2009. – №9. – С. 50-53.
7. Еманова З. Музично-виконавська діяльність: сучасні підходи / Зоя Еманова // Дошкільне виховання. – 2009. – №3. – С.20-23.

8. М'які навички. [Електронний ресурс]: – Режим доступу 15.02.2019: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%27%D1%8F%D0%BA%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8

9. Чернявська М. В. Естетичне виховання дітей у дошкільних закладах України (друга половина XX століття): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / М.В. Чернявська. – Харків, 2011. – 251 с.

УДК 342.228(477)

О. Петюренко,

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

O. Petyurenko,

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi

State Pedagogical University,

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF AESTHETIC CULTURE OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN BY MEANS OF MUSICAL FOLKLORE

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано, що формування музично-естетичної культури молодших школярів буде здійснюватися більш ефективно за таких педагогічних умов: стійкий інтерес молодших школярів до українського народного музичного мистецтва; створення національно-естетичного середовища в освітньому закладі; системне використання української народної музики в освітньому процесі початкової школи.

Abstract. In the article it is theoretically substantiated that the formation of the musical and aesthetic culture of primary schoolchildren will be carried out more effectively under the following pedagogical conditions: a steady interest of primary schoolchildren in the Ukrainian folk music art; creation of a national aesthetic environment in an educational institution; systematic use of Ukrainian folk music in the educational process of primary school.

Ключові слова: естетична культура, музичний фольклор, молодші школярі.

Keywords: aesthetic culture, musical folklore, junior schoolchildren.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Пріоритетним завданням нової української школи є розробка способів і засобів формування естетичної культури молодших школярів, що зумовлено суттєвим підвищенням ролі естетичних факторів у процесі реформування змісту освіти, використанням мистецьких творів у змісті різних навчальних предметів, які сприяють розвитку гуманітарного ставлення дитини до навколишньої дійсності та здатності мистецтва впливати на всебічний розвиток особистості [7].

Важливість формування у молодших школярів естетичної культури набуває особливої значущості у сучасних соціокультурних умовах. Нині спостерігається нерозвиненість емоційно-почуттєвої сфери, низький рівень загальної культури школярів, відсутність справжньої духовності з одночасним превалюванням однобічного та спрощеного ставлення до мистецтва як до розваги, що призводить до зниження морально-естетичних критеріїв особистості. У такій ситуації підвищується відповідальність школи за формування належного рівня естетичної культури особистості.

Аналіз останніх наукових публікацій. Аналіз сучасних досліджень та публікацій, в яких започатковано розгляд цієї проблеми (В. Андрущенко, І. Зязюн, Л. Коваль, В. Кудін, С. Максименко, Г. Падалка, С. Сисоєва та ін.), дає підстави для висновку про необхідність активного розкриття її сутності з інноваційних позицій з метою осмислення мистецтва як художнього виміру людського буття, зокрема в національних його вимірах. Результати вивчення літературних джерел довели, що шляхи впровадження здобутків національного музичного мистецтва в освітній процес є одним із пріоритетних напрямків дослідження. Проте і сьогодні